

Samen bouwen aan onderwijs

Onderwijsvisie & Pedagogisch-didactische
bouwstenen 2025

Samen hebben we gebouwd aan onze onderwijsvisie en pedagogisch-didactische bouwstenen. Zo hebben we een gemeenschappelijke taal gecreëerd voor doelen waar we allemaal naar streven. De visie geeft uiting aan onze ambities. We hebben al goud in handen, we doen veel goed in ons onderwijs, en we willen ons blijven ontwikkelen en groeien.

Onderwijs vernieuwen is als de renovatie van een huis: we houden wat werkt en we herstellen of vervangen de onderdelen die niet meer werken. Stap voor stap passen we elementen aan om ze beter te laten aansluiten op onze huidige en toekomstige behoeften en uitdagingen. De onderwijskundige fundamenten die we in de afgelopen jaren hebben gelegd, vormen een stevige basis waarop we onze toekomst vormgeven. Intussen lijkt de samenleving steeds sneller te veranderen en daar moeten we ons onderwijs op aanpassen. Daarom hebben we samen gebouwd aan een nieuwe onderwijsvisie voor Mondriaan. Deze onderwijsvisie bestaat uit vijf pedagogisch-didactische bouwstenen, waarop we in de komende jaren verder bouwen om te blijven groeien. Deze bouwstenen bieden een gemeenschappelijke taal en begrippenkader, waarmee we ons onderwijs blijvend verbeteren en de volle potentie van onze studenten tot bloei brengen.

Inhoud

Samenvatting	2
Visualisatie pedagogisch-didactische bouwstenen	4
Vooraf	5
Missie, kernwaarden en beloften	7
Pedagogisch-didactische bouwstenen	9
1. Betekenisvol begeleiden	10
2. Een positieve leeromgeving	12
3. Realistisch opleiden	14
4. Actief leren	16
5. Zelf leren sturen	19
Slotwoord	23

Bouwstenen

pedagogisch-didactisch

Kernwaarden

- ☆ Vakkundig
- 💡 Innovatief
- ♡ Betrokken

**Betekenisvol
begeleiden**

**Positieve
leeromgeving**

**Realistisch
opleiden**

Actief leren

Zelf leren sturen

Vooraf

In 2024 hebben we met de hele organisatie een gedragen en actuele onderwijsvisie voor ROC Mondriaan ontwikkeld. Een visie die Mondriaanbreed een kapstok biedt voor ons pedagogisch-didactische vakmanschap en onze ambities hiervoor.

Een actualisering van de onderwijsvisie bij ROC Mondriaan is nodig om het beste onderwijs te kunnen blijven bieden, dat inspeelt op de veranderende behoeften van de doelgroep en het werkveld. Dit stelt ons in staat om toekomstgericht onderwijs te leveren, dat zowel voldoet aan de verwachtingen van studenten, als aan de eisen van de arbeidsmarkt.

Deze notitie beschrijft het resultaat van de gezamenlijke ontwikkelde Mondriaanbrede onderwijsvisie. Centraal staat de inhoudelijke onderbouwing van de visie met onderzoek en de input die we hebben opgehaald uit onze organisatie. We hebben veel ontwikkelbijeenkomsten georganiseerd over de onderwijsvisie met diverse interne en externe partijen. Deze gesprekken hebben de visie en onze pedagogisch-didactische bouwstenen gevormd, en er kleur en betekenis aan gegeven.

De visie is een levend beeld waarover we altijd met elkaar in gesprek zullen blijven in onze leergemeenschap, om het gemeenschappelijke beeld van ons onderwijs verder aan te scherpen. De onderwijsvisie fungeert als richtinggevende kapstok en is tot stand gekomen door gebruik te maken van:

- ✓ bestaande onderwijsvisies van onze teams
- ✓ de Kwaliteitsagenda 2024-2027
- ✓ good practices uit het land
- ✓ onderzoeksliteratuur
- ✓ verschillende meedenk-, ontwikkel- en uitwisselsessies met interne en externe partijen

In het ontwikkelproces hebben we voortdurend de volgende vraag gesteld:

Met welke onderbouwde onderwijskundige visie voor heel ROC Mondriaan kunnen we een inspirerende, stimulerende en betrokken leeromgeving creëren, waarin studenten zich ontwikkelen tot vakkundige professionals, met een sterke basis van kennis en vaardigheden en een wendbare en ondernemende mentaliteit?

Ons gezamenlijk antwoord luidt:

Onze breed gedragen en actuele onderwijskundige visie bestaat uit vijf pedagogisch-didactische bouwstenen. Met deze bouwstenen tonen we waar we goed in zijn en wat we ambiëren. We leggen de lat hoog; onze studenten zijn het waard.

The background features a light blue field with a central dark blue rectangle. This rectangle is bordered by a medium blue shape at the top and bottom, and green shapes on the left and right sides. The text is centered within the dark blue rectangle.

Een Mondriaan-brede pedagogisch didactische ambitie

Missie, kernwaarden en beloften

Missie

In de Kwaliteitsagenda 2024-2027 heeft ROC Mondriaan zijn missie als volgt geformuleerd:

'Mondriaan bereidt de studenten optimaal voor op de toekomstige arbeidsmarkt, het vervolgonderwijs en een actieve deelname aan de samenleving.'

Kernwaarden

Samen met onze interne en externe stakeholders werken we aan deze missie vanuit drie kernwaarden. Tijdens de actualisering hebben we nagedacht over de invulling van de kernwaarden, wat heeft geresulteerd in de volgende beschrijvingen.

1. Vakkundig

We richten ons op vakmanschap door studenten te begeleiden in de ontwikkeling van relevante kennis en vaardigheden voor de arbeidsmarkt. Onze medewerkers bieden persoonlijke begeleiding en verbinden theorie met praktijk.

2. Innovatief

We werken samen met het werkveld om onderwijs te vernieuwen en studenten voor te bereiden op een veranderende arbeidsmarkt. We stimuleren creatief en kritisch denken, ondernemerschap en communicatieve vaardigheden in flexibele leeromgevingen.

3. Betrokken

We creëren een veilige, inclusieve leeromgeving waarin studenten zich gezien en gehoord voelen. We gaan uit van ieders talent en bieden ondersteuning op maat, met focus op samenwerking en respect binnen en buiten de onderwijsinstelling.

Deze kernwaarden zijn belangrijk voor onze identiteit als Mondriaan en bieden houvast voor de houding en het gedrag van al onze onderwijsprofessionals. Ze vormen daarmee de basis voor ons onderwijs en de voorbereiding van onze studenten op hun toekomst.

Beloften aan onze studenten

Onze onderwijsvisie hebben we vertaald in de beloften aan onze studenten en hoe we vanuit onze kernwaarden onze missie realiseren. Hierin weerspiegelen onze ambities als organisatie: wij streven ernaar onze studenten te ondersteunen in hun ontwikkeling als zelfredzame burgers, die zich kunnen aanpassen aan een veranderende maatschappij.

Door aandacht te geven aan persoonlijke, beroepsgerichte en burgerschapsontwikkeling, stimuleren we studenten het beste uit zichzelf te halen. Dit stelt hen in staat om succesvol door te stromen naar werk of vervolgopleiding, in een tijd waarin levenslang ontwikkelen essentieel is.

Wij beloven onze studenten dat Mondriaan

1. hen betekenisvol begeleidt,
2. hun een positieve leeromgeving biedt,
3. hen opleidt in een realistische context,
4. hen activeert en laat weten waar ze staan in hun ontwikkeling,
5. hen leert sturen op hun ontwikkeling.

Pedagogisch-didactische bouwstenen

We geven onze visie, beloften en kernwaarden vorm in vijf pedagogisch-didactische bouwstenen:

1. Betekenisvol begeleiden
2. Positieve leeromgeving
3. Realistisch opleiden
4. Actief leren
5. Zelf leren sturen

Deze bouwstenen geven richting aan ons onderwijs en de begeleiding van onze studenten. De bouwstenen zijn *evidence informed* en bevatten een combinatie van onze kernwaarden, de expertise van onze medewerkers en een bewezen effectieve aanpak.

1

Betekenisvol begeleiden

Goede begeleiding is cruciaal voor zowel de persoonlijke als professionele groei van studenten. Met respect en begrip voor hun unieke achtergrond en behoeften ondersteunen en begeleiden we hen, zodat zij het onderwijs op eigen wijze kunnen doorlopen. Zo ontdekken en ontwikkelen onze studenten hun kwaliteiten en talenten.

Waar gaat het om?

Studenten beginnen bij ons met een warm welkom en een zachte landing. We zorgen dat ze op de juiste plek in ons onderwijs terechtkomen, passend bij hun achtergrond en capaciteiten. Door te begrijpen waar studenten vandaan komen en welke uitdagingen ze kunnen tegenkomen, begeleiden we hen gericht in hun ontwikkeling en waar nodig ondersteunen we hen in hun (mentaal) welzijn.

We gaan uit van de talenten en kwaliteiten van studenten. Diversiteit in de studentengroep waarderen we als een bron van kracht. Elk talent erkennen en benutten we om studenten verder te helpen in hun persoonlijke en professionele groei. We creëren een optimale leeromgeving waarin studenten zich gezien en gewaardeerd voelen in hun eigen ontwikkeling.

We bieden een kansrijke start, waarbij we studenten zowel helpen om hun kwalificaties te behalen, als om mee te doen in de maatschappij en zich voor te bereiden op een professionele carrière. Betekenisvolle begeleiding is daarmee meer dan vakinhoudelijke ondersteuning; het is een investering in de volledige ontwikkeling van de studenten, zodat zij succesvol kunnen functioneren in werk en samenleving. We leggen hiermee een basis voor leven lang ontwikkelen.

Wat betekent betekenisvol begeleiden voor het onderwijs volgens studenten en medewerkers?

- In onze begeleiding onderzoeken we met studenten hun talenten en kwaliteiten. We leren hen te kiezen voor een (studie-)loopbaan die bij hun past.
- We weten waar studenten vandaan komen en welke persoonlijke, mentale en maatschappelijke uitdagingen ieder van hen heeft. We sluiten aan op hun begeleidingsbehoeften voor een goed traject door ons onderwijs.
- We focussen op groei; we gaan ervan uit dat groei voor alle studenten mogelijk is. We ondersteunen hen om een professionele houding, sociale vaardigheden en zelfreflectie te ontwikkelen, zodat ze met zelfvertrouwen hun plek in de samenleving vinden.

Wat zijn gerelateerde begrippen?

Studie- en loopbaanbegeleiding, kansengelijkheid, maatwerk, leven lang ontwikkelen, mentaal welzijn, passend onderwijs.

Wat zegt onderzoek over betekenisvol begeleiden?

Betekenisvol begeleiden is meer dan alleen monitoren van studieprestaties. Het is de ondersteuning van studenten in hun hele ontwikkeling: van beroepsoriëntatie tot persoonlijke groei. Alle medewerkers van de school werken samen aan de begeleiding van studenten.

Hoofdfuncties van begeleiding

Goede begeleiding van studenten richt zich op de beroepsoriëntatie en loopbaan, de onderwijsloopbaan en studievoortgang, en de persoonlijke en sociale ontwikkeling (Hughes et al., 2016). Onze studieloopbaanbegeleiders zijn vaak de spin in het web en voorkomen bovendien in belangrijke mate voortijdig schoolverlaten. (Kennisrotonde, 2018).

Voorwaarden goede begeleiding

Om gelijke kansen en studiesucces van de student te verhogen, sluit onze begeleiding aan bij de kwaliteiten, behoeften en levensfasen van de studenten. Dit verhoogt hun motivatie en zelfeffectiviteit (Bokdam & Carrilho, 2024). Voorwaarden daarvoor zijn: een goede werkrelatie tussen begeleider en student, een veilige leeromgeving, een talentgerichte benadering en activerende en motiverende gespreksvormen (Kennisrotonde, 2018).

Betekenis leren geven (*sense making*)

Betekenis leren geven is een belangrijk onderdeel van begeleiding van het leren voor en tijdens de uitoefening van een beroep (Bijlsma et al., 2016). Onze studenten leren de waarde van de leerstof inzien. Zij leren bovendien hun handelen effectiever af te stemmen op de beroepspraktijk door reflectie op sleutelmomenten. De begeleiders treden hierbij empathisch en structurerend op. Zo ondersteunen zij de studenten om eigenaarschap te nemen, proactief te handelen en zich daarmee voor te bereiden op hun rol in de praktijk (Johansson et al., 2019; De Bruijn & Schaap, 2022).

Voorkomen van studie-uitval

Gebrek aan een toekomst- en loopbaanperspectief, studieachterstand en persoonlijke problemen zijn belangrijke redenen van studie-uitval (Finkenauer et al., 2023). Om studie-uitval te voorkomen zijn motivatie, binding, tijdsinvestering en vertrouwen in schoolsucces essentieel (Van der Gaag et al., 2020).

Effectieve begeleidingsinterventies zetten daarom in op aanleren van studievaardigheden, ontwikkelen van een loopbaanperspectief, bevorderen van leerprestaties en aandacht voor het klimaat in de klas (Kennisrotonde, 2018). Daarom hebben we direct vanaf de start van een opleidingstraject hier aandacht voor (zachte landing).

Bronnen:

Bijlsma, N., Schaap, H., & de Bruijn, E. (2016). Students' meaning-making and sense-making of vocational knowledge in Dutch senior secondary vocational education. *Journal of Vocational Education and Training*, 68(3), 1-17.

Bokdam, J., Carrilho, S. (2024). *Loopbaanontwikkeling en – begeleiding in vo en mbo. Wat werkt?* Geraadpleegd op 15 november 2024, van <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/loopbaanontwikkeling-en-begeleiding-in-vo-en-mbo-wat-werkt>

De Bruijn, E., & Schaap, H. (2022). *Boundary crossing in vocational education: Enhancing students' work-based learning experiences*. *Journal of Vocational Education & Training*, 74(4), 483-500.

Finkenauer, C., Boer, M., Spitzer, J., Weinberg, D., Visser, K., Jonker, M., & Stevens, G. W. J. M. (2023). Examining the role of civic attitudes in the link between family wealth and school dropout among tertiary vocational students. *Npj Science of Learning*, 8(1). <https://doi.org/10.1038/s41539-023-00189-4>

Hughes, D., Mann, A., Barnes, S., Baldauf, B. & McKeown, R. (2016). *Careers education: International literature review*, Institute for Employment Research / Education and Employers Research. Opgehaald van: <https://www.educationandemployers.org/wp-content/uploads/2016/07/Careers-review.pdf>

Johansson, M. W., Wärvik, G. B., & Choy, S. (2019). Vocationalising specialized concepts: Appropriating meanings through feedback. *Vocations and Learning*, 12(2), 197-215.

Kennisrotonde. (2018). *Over welke competenties moeten mentoren in het mbo beschikken om vsv terug te dringen?* (KR.325). Den Haag: Kennisrotonde.

Van der Gaag, A., Weijters, G., & Dronkers, J. (2020). *Voortijdig schoolverlaten voorkomen: Perspectieven van wetenschap, praktijk en beleid*. U-Can Act. Geraadpleegd van https://u-can-act.nl/wp-content/uploads/2020/05/Van-der-Gaag-et-al.-2020-Voortijdig-schoolverlaten-voorkomen_-perspectieven-van-wetenschap-praktijk-en-beleid.pdf

2

Positieve leeromgeving

De school is zowel een plek van persoonlijke ontwikkeling, als een ruimte voor ontmoetingen en diversiteit. Deze bouwsteen benadrukt het belang van veiligheid en respect als basis voor alles wat op school gebeurt.

Waar gaat het om?

Een positieve leeromgeving biedt een plek waar iedereen zich welkom voelt en waar ruimte is om fouten te maken en jezelf te zijn. Het is een omgeving waar mensen respectvol met elkaar omgaan, waar we diversiteit omarmen en waar studenten zich veilig voelen. In deze omgeving zijn wederzijdse verwachtingen duidelijk en motiveren we studenten om actief in vrijheid aan hun leerproces te werken. Het is een plek van ontmoeting, waar studenten zowel over de wereld en onze grootstedelijke context leren, als over zichzelf en de mensen om hen heen. Onze school staat middenin een zeer divers, grootstedelijk gebied, met eindeloze kansen om te leren en ontwikkelen, die we in ons onderwijs optimaal benutten.

Wat betekent een positieve leeromgeving voor het onderwijs volgens studenten en medewerkers?

- Zichtbaarheid en betrokkenheid: iedereen wordt gezien.
- Veiligheid en vertrouwen: studenten moeten fouten maken om te kunnen leren en zich veilig genoeg voelen om dat te doen.
- Duidelijkheid over verwachtingen en het klassenmanagement: studenten en medewerkers weten wat van hen wordt verwacht, waardoor er een heldere en voorspelbare leeromgeving ontstaat.

- Motivatie: docenten werken actief aan de relatie met studenten om hen te laten ervaren dat ze competent en autonoom zijn. Docenten stimuleren hen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun leerproces en een nieuwsgierige houding aan te nemen. Daarmee verkennen ze actief hun mogelijkheden en ontwikkelen hun kennis.
- Samen leerervaringen opdoen: de diversiteit in de school biedt ruimte voor waardevolle interacties, zowel met medestudenten als met docenten.
- Inclusieve leeromgeving: studenten voelen zich welkom en veilig, ongeacht hun achtergrond, gender, geaardheid, beperking, kleur, religie en neurodiversiteit
- Reflectie en zelfontdekking: studenten krijgen de ruimte om zowel zichzelf als de samenleving te ontdekken.
- Grootstedelijke context: we benutten de zeer diverse grote stad optimaal als leeromgeving, waardoor studenten leren van de diversiteit en dynamiek om hen heen.

Wat zijn gerelateerde begrippen?

Diversiteit en inclusie, motivatie (autonomie, competentie & relatie), klassenmanagement, breinkunde

Wat zegt onderzoek hierover een positieve leeromgeving?

Een positieve leeromgeving bestaat uit een positief leerklimaat, hoge verwachtingen en een growth mindset.

Positief leerklimaat

Een positief leerklimaat is essentieel voor de motivatie en het leerproces van studenten. Onze docenten ondersteunen dit actief door in te spelen op de psychologische basisbehoeften van studenten, zoals gedefinieerd in het CAR-model (Competentie, Autonomie, Relatie) van Stevens en de Zelfdeterminatietheorie van Ryan & Deci. Beide benaderingen wijzen op het belang van competentie, autonomie en verbondenheid voor de intrinsieke motivatie en betrokkenheid van studenten (Self Determination Theory, n.d., Stevens, 2018).

Het CAR-model en de Zelfdeterminatietheorie bieden een raamwerk voor een positieve leeromgeving die ruimte biedt voor drie essentiële psychologische behoeften:

1. Competentie:

Studenten zijn gemotiveerder wanneer ze ervaren dat ze bekwaam en succesvol in hun leerproces zijn. Docenten bevorderen dat met duidelijke leerdoelen, uitdagende taken die haalbaar zijn en gerichte feedback waardoor studenten groeien in hun capaciteiten. Daarnaast bieden docenten ruimte om te leren leren en besteden ze er aandacht aan (Stevens, 2018).

2. Autonomie:

Autonomie is de vrijheid in en controle over het eigen leerproces van studenten. Docenten ondersteunen autonomie door studenten keuzen te bieden in hun leeractiviteiten, zoals voor onderwerpen of leerstrategieën, en door ruimte te geven voor zelfgestuurd leren. Dit bevordert de intrinsieke motivatie van studenten om actief deel te nemen aan het leerproces (Self Determination Theory, n.d.)

3. Relatie:

Relatie is het gevoel van verbondenheid met zowel de docent als medestudenten. Studenten die zich ondersteund en gewaardeerd weten, zijn meer gemotiveerd om te leren. Docenten bevorderen dit met een inclusieve en respectvolle sfeer, stimuleren van samenwerking tussen studenten en persoonlijke

aandacht aan hun behoeften en prestaties (Stevens, 2018).

Hoge verwachtingen

Docenten hebben hoge, maar haalbare verwachtingen van studenten. Studies wijzen uit dat studenten dan meer gemotiveerd zijn en betere prestaties leveren. Hattie (2023) stelt dat feedback, teacher expectations en student motivation cruciale factoren zijn voor leersucces.

Growth mindset

Docenten leggen de nadruk op een growth mindset gericht op groei en ontwikkeling, in plaats van het idee dat intelligentie of capaciteiten vaststaan. Dat ontwikkelt zelfvertrouwen, doorzettingsvermogen en veerkracht van studenten bij de uitvoering van moeilijke taken. Dit sluit nauw aan bij hoge verwachtingen.

Ondersteuning van een growth mindset en hoge verwachtingen bieden een positieve leeromgeving voor de motivatie en de leerhouding van studenten (Dweck, 2017).

Bronnen:

Dweck, C. S. (2017). *Mindset: Changing The Way You Think To Fulfil Your Potential*. London: Robinson.

Hattie, J. (2023). *Visible learning: The sequel: A Synthesis of Over 2,100 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.

Self Determination Theory. (n.d.). The theory. SelfDeterminationTheory.org. <https://selfdeterminationtheory.org/the-theory/> opgehaald in december 2024

Stevens, L. (2018). *Het CAR-model: Competentie, Autonomie, Relatie*. Geraadpleegd van <https://www.car-model.nl>.

3

Realistisch opleiden

We bieden uitdagend onderwijs waarmee studenten actief en betekenisvol leren en de basis leggen voor een leven lang (professioneel) ontwikkelen. We bereiden hen voor op een dynamische en continu veranderende beroepspraktijk, zodat ze een waardevolle bijdrage leveren aan de wereld om zich heen. Werkplekleren is een belangrijk onderdeel van ons curriculum.

Wat houdt het in?

De beroepspraktijk verandert voortdurend en de vraagstukken die daarin spelen zijn vaak complex en discipline-overstijgend. Om mbo-studenten hier goed op voor te bereiden, staat betekenisvol en contextrijk onderwijs centraal. Studenten werken aan realistische, actuele casussen of leertaken die aansluiten bij hun kennis, ervaring en ambities. Dat stelt hen in staat zich te verbinden met het vraagstuk en eigen accenten te leggen. Om realistisch op te leiden werken we nauw samen met het **werkveld** bij de ontwikkeling en uitvoering van ons onderwijs.

Studenten maken kennis met verschillende contexten en perspectieven buiten hun eigen leefwereld, ontwikkelen vaktechnische kennis en leren effectief samen te werken met mensen van diverse achtergronden. Door intensieve interactie met de beroepspraktijk leveren studenten al tijdens hun opleiding een bijdrage aan de praktijk, leren ze omgaan met onzekerheden en met verschillende standpunten. We moedigen hen aan om uit hun comfortzone te stappen en met een onderzoekende houding de uitdagingen in hun werkveld aan te gaan.

Wat betekent realistisch opleiden voor het onderwijs volgens studenten en medewerkers?

- Ons onderwijs en onze begeleiding vinden plaats zowel op school als in de beroepspraktijk.
- We bieden uitdagend onderwijs waarin authentieke taken en actuele casussen uit de beroepspraktijk, organisaties of samenleving centraal staan.
- Studenten krijgen een duidelijk beeld van hoe de verschillende onderdelen van de opleiding met elkaar samenhangen.
- De door school geboden leeromgeving straalt het beroep uit.
- Praktijklessen, simulaties en projecten met echte opdrachtgevers helpen studenten zowel kennis en vaardigheden als een ondernemende, reflectieve beroepshouding te ontwikkelen.

Wat zijn gerelateerde begrippen?

Beroepspraktijkvorming (bpv), hybride leeromgeving, authentieke leeromgeving, innovatie, cocreatie, beroepshouding, maatschappelijke diensttijd, flexibel onderwijs.

Wat zegt onderzoek over realistisch opleiden?

Goed beroepsonderwijs vergt nauw contact met de beroepspraktijk (Hoeve, van Vlokhoven, Nieuwenhuizen, & Den Boer, 2021). Op onze beroepsopleidingen bieden we daarom een authentieke leeromgeving die is gebaseerd op de beroepspraktijk. Realistisch en contextueel leren biedt studenten de kennis en vaardigheden die ze nodig hebben, en bereidt hen voor op de dynamiek van de werkvloer. Daarmee stimuleren we betrokkenheid, verhogen we zelfredzaamheid en helpen we studenten de complexe en veranderende eisen van de beroepspraktijk te begrijpen en aan te pakken.

Realistisch Opleiden

Volgens Achterberg en De Vries (2017) is het belangrijk om studenten voor te bereiden op de complexiteit van de beroepspraktijk. Dit bereiken we met context- en taakgerichte leeromgevingen die praktische vaardigheden ontwikkelen en het probleemoplossend vermogen versterken.

Simulaties en Casuïstiek

We gebruiken simulaties, casuïstiek en andere praktijkgerichte leermethoden om studenten te helpen hun kennis effectief toe te passen op de werkvloer, zoals aangegeven door Ericsson et al. (2014). Dit bevordert bovendien een diepere betrokkenheid bij het leerproces, wat resulteert in betere leerresultaten (Brown et al., 2014).

Contextueel Leren

Van der Klink & Boon (2013) benadrukken dat contextueel leren, zoals we dat op Mondriaan bieden, de ontwikkeling van specifieke beroepsvaardigheden bevordert en de motivatie vergroot. Het draagt ook bij aan de zelfredzaamheid van studenten en verhoogt hun bewustzijn van beroepsstandaarden en organisatiecultuur.

Authentieke Leertaken

Van Merriënboer, Kirschner & Frerejean (2024) wijzen op het belang van authentieke leertaken die studenten uitdagen om verschillende kennis- en vaardigheidsdomeinen te integreren. Dit type leren op Mondriaan is met name effectief in de voorbereiding van studenten op complexe beroepssituaties.

Bronnen:

Brown, A. L., Collins, A., & Duguid, P. (2014). Situated cognition and the culture of learning. *Educational Researcher*.

Ericsson, K. A., Krampe, R. T., & Tesch-Römer, C. (2014). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*.

Heusdens, W., Bakker, A., Baartman, L. K. J., & De Bruijn, E. (2016). Contextualising vocational knowledge: A theoretical framework and illustrations from culinary education. *Vocations and Learning*, 9(2), 151-165. <https://doi.org/10.1007/s12186-015-9145-0>

Hoeve, A., van Vlokhoven, H., Nieuwenhuis, L. & Den Boer, P. (2021). *Handboek beroepsgerichte didactiek. Effectief opleiden in het mbo en hbo*. Uitgeverij PICA.

Van der Klink, M., & Boon, J. (2013). Leren in de praktijk: Beroepsonderwijs en beroepspraktijkvorming. Boom.

Van Merriënboer, J. J. G., Kirschner P. A. & Frerejean, J. (2024). *Ten steps to complex learning: A systematic approach to four-component instructional design*. Routledge.

4

Actief leren

Wij geloven dat studenten het beste leren wanneer ze worden uitgedaagd, echt moeten nadenken en actief participeren in het onderwijs. Leren is namelijk ook een sociale activiteit. Studenten doen kennis op door interactie met medestudenten, docenten en professionals uit de praktijk. Daarom zorgen we dat contactmomenten betekenisvol zijn, met aandacht voor zowel de leerinhoud als de sociale aspecten. Om actief te leren zorgen we dat studenten weten waar ze staan in het leerproces en eigenaarschap nemen.

Wat houdt het in?

Activerende didactiek

Met activerende didactiek betrekken we studenten actief bij hun leerproces door uitdagende leeractiviteiten te bieden die aansporen tot nadenken, vragen stellen en samenwerken. Daarmee verwerven ze kennis, vaardigheden en een beroepshouding, en leren ze dat actief toepassen in de (beroeps-)praktijk. Onze docenten passen opdrachten en werkvormen aan op de leerdoelen, voorkennis en beroepscontext. Dat leidt tot dieper leren en meer motivatie. Docenten bieden inspiratie, sturing, structuur en ruimte voor actief oefenen en feedback. Daarbij wisselen ze af tussen individueel leren en leren van elkaar.

Formatief handelen

Onze docenten handelen formatief door de voortgang van studenten te volgen en hen gerichte feedback te geven over hun sterke punten en hun ontwikkelpunten. Daarmee geven ze studenten inzicht in hun leerproces, zodat ze gerichte stappen kunnen zetten om hun doelen te bereiken.

Dit betekent dat docenten studenten opleiden in feedbackgeletterdheid: studenten leren om feedback effectief te geven, te ontvangen, te begrijpen en toe te passen, waarmee ze hun leren actief bijsturen en verbeteren. Zo krijgen studenten een goed beeld van waar ze staan.

Wat zijn gerelateerde begrippen?

Samenwerkend leren, activerende werkvormen, feedbackgeletterdheid, didactisch coachen, digitale geletterdheid, toetsen om te leren.

Wat betekent actief leren voor het onderwijs volgens studenten en medewerkers?

- Les- en leeractiviteiten ontwerpen: docenten ontwerpen leeractiviteiten die studenten uitdagen om actief na te denken, vragen te stellen en te leren van elkaar.
- Afstemmen op voorkennis en belevingswereld: docenten peilen de voorkennis en belevingswereld van studenten en passen de leeractiviteiten erop aan, zodat ze effectief aansluiten bij het leerproces en de doelgroep.
- Stimuleren van actieve toepassing: docenten zorgen dat studenten de verworven kennis en vaardigheden niet alleen begrijpen, maar ook actief toepassen in de beroepscontext.
- Groepswerk en interactie: docenten organiseren interactie, groepsopdrachten, discussies en samenwerkingsprojecten die de betrokkenheid en motivatie van studenten verhogen.
- Differentiatie op niveau en in werkvormen: docenten gebruiken verschillende werkvormen zoals praktijkopdrachten, simulaties en casestudies. Deze werkvormen sluiten aan bij het niveau van studenten en dagen hen op diverse manieren uit om actief mee te doen en hun kennis toe te passen.
- Formatief handelen: docenten geven studenten gerichte feedback op waar ze staan in hun ontwikkeling en leren hen hiermee om te gaan. Ze passen bovendien leeractiviteiten aan op de fase van ontwikkeling van de student.

Wat zegt onderzoek over activerende didactiek?

Het *Handboek voor leraren* van Geerts en van Kralingen (2020), dat we toepassen op Mondriaan, definieert activerende didactiek als een aanpak die gericht is op de bevordering van actieve deelname van studenten in het leerproces. Kralingen benadrukt dat activerende didactiek verder gaat dan traditionele, passieve vormen van onderwijs, waarin de docent voornamelijk informatie overbrengt en zogenaamde 'directe instructie' geeft. Het doel is om studenten actief te betrekken, stap voor stap

steeds meer zelf verantwoordelijkheid te laten nemen voor hun leerproces, en hun kritisch denkvermogen en probleemoplossende vaardigheden te ontwikkelen. Van Merriënboer, Kirschner & Frerejean (2024) noemen dit een proces van afnemende sturing en toenemende complexiteit.

Het *Handboek* noemt de volgende kernprincipes van activerende didactiek:

Studentbetrokkenheid

Het belangrijkste kenmerk van activerende didactiek is dat we studenten actief betrekken bij hun eigen leerproces. Dit doen we met interactieve werkvormen, groepsopdrachten, gesprekken en praktijkgerichte taken. Daardoor denken studenten actief na over de leerstof in plaats van dat ze die passief ontvangen.

Zelfregulatie en zelfstandigheid

Studenten krijgen gepaste ruimte om zelf hun leerproces te sturen, erop te reflecteren en er verantwoordelijkheid voor te nemen. Dit versterkt hun zelfstandigheid en motivatie. Kralingen noemt hierbij ook het belang van feedback: met gerichte feedback kunnen studenten hun leerproces effectief bijsturen.

Differentiatie

Activerende didactiek houdt rekening met de verschillende niveaus en behoeften van studenten. Dit vullen onze docenten in met gevarieerde werkvormen en opdrachten, zodat alle studenten op hun eigen niveau kunnen leren.

Samenwerkend leren

Het *Handboek* benadrukt het belang van coöperatief leren: door studenten in groepen te laten werken, leren ze zowel van de docent, als van elkaar. Dit versterkt de sociale interactie en bevordert het dieper leren.

Cognitieve activering

Cognitieve activering betekent dat de docent studenten uitdaagt om geavanceerde denkvaardigheden van hoge orde toe te passen, zoals analyseren, evalueren en creëren. Dit doen onze docenten met open vragen, probleemoplossende opdrachten en casussen die studenten aansporen om kritisch en creatief te denken.

Verantwoordelijkheid en eigenaarschap

Activerende didactiek stimuleert studenten om eigen keuzes te maken in hun leerproces en verantwoordelijkheid voor hun resultaten te dragen. Dit versterkt hun intrinsieke motivatie en positieve leerhouding.

Wat zegt onderzoek over formatief handelen?

Feedback is essentieel voor leren; het overbrugt de kloof van de huidige inzichten en prestaties naar het gewenste doel. Feedbackinterventies passen we relatief eenvoudig in het onderwijs toe. De effectiviteit van feedback hangt af van hoe, waar, wanneer, en wie het geeft (Hattie & Timperley, 2007). Jolles (2017) benadrukt de waarde van feedback op zowel het product als het proces, en dat peerfeedback waardevol is voor zowel de ontvanger als de gever.

Hattie & Timperley onderscheiden drie verschillende soorten feedback:

1. **Feed up:** waar ga je naartoe? (doelbepaling)
2. **Feed back:** hoe gaat het met je? (huidige prestaties)
3. **Feed forward:** waarheen nu? (toekomstige stappen)

Daarnaast onderscheiden ze vier gebieden waarop feedback kan worden gegeven:

1. **Taakfeedback:** gericht op de taak zelf, bijvoorbeeld hoe goed of slecht de leertaak is uitgevoerd.
2. **Procesfeedback:** gericht op de gebruikte strategieën, bijvoorbeeld hoe een student een rekenkundige bewerking heeft toegepast om een som uit te rekenen.
3. **Feedback op zelfregulatie:** gericht op hoe studenten hun leerproces plannen, monitoren, evalueren en bijstellen. Bijvoorbeeld welke doelen een student zichzelf had gesteld bij aanvang van een leertaak.
4. **Persoonsfeedback:** gericht op de student zelf, bijvoorbeeld 'Wat ben je toch slim!' Deze feedback is minder effectief voor leren, omdat het de studenten geen dieper inzicht geeft in hun leerprocessen.

Feedback op het leerproces en zelfregulatie is krachtiger voor het verbeteren van leren dan feedback op de taak of de persoon. Daarbij helpt directe feedback lesstof te verwerken, terwijl vertraagde feedback effectiever is voor leerstrategieën.

Bronnen:

Ebbens, S., & Ettekoven, S. (2019). *Activerende didactiek*. 3e druk. Noordhoff Uitgevers. Onderkant formulier

Geerts, W., & Kralingen, R. van. (2020). *Handboek voor leraren* (Derde, herziene druk.). Uitgeverij Coutinho.

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>

Jolles, J. (2017). *Het tienerbrein: Over de adolescent tussen biologie en omgeving*. University Press.

Kennisrotonde. (n.d.). *Formatief toetsen en evalueren*. Geraadpleegd in november 2024, via <https://www.kennisrotonde.nl/formatief-toetsen-en-evalueren>

Van Merriënboer, J. J. G., Kirschner P. A. & Frerejean, J.. (2024). *Ten steps to complex learning: A systematic approach to four-component instructional design*. Routledge.

Geerts, W., & Kralingen, R. van. (2016). *Handboek voor leraren* (Tweede, herziene druk.). Uitgeverij Coutinho.

5

Zelf leren sturen

Wij moedigen onze studenten aan om het stuur in eigen handen te nemen, zodat zij hun doelen, ambities en dromen verwezenlijken. We ondersteunen hen daarbij door stevig in te zetten op zelfregulatie ondersteunend onderwijs en door de basisvaardigheden te integreren in de opleidingen. Zo bieden we studenten vakinhoudelijke kennis en de tools om actief hun toekomst vorm te geven en succesvol deel te nemen aan de maatschappij en de arbeidsmarkt.

Wat houdt dit in?

Zelfregulatie ondersteunend onderwijs moedigt studenten actief aan en ondersteunt hen om steeds meer zelf de regie te nemen over hun eigen leerproces. Daarmee leren ze hoe ze hun leerproces kunnen plannen, activeren, monitoren, observeren, erop reflecteren en bijsturen om efficiënt, effectief en gemotiveerd te leren. Onze docenten faciliteren dat door studenten te begeleiden, feedback te geven en hen te voorzien van de juiste tools en strategieën.

De basisvaardigheden zijn taal, rekenen en burgerschap. We bieden de basisvaardigheden aan in de vorm van zowel specifieke vakken, als geïntegreerd in de context van het beroepsonderwijs. Daarmee bouwen we een stevig fundament.

‘Goed kunnen lezen, schrijven, rekenen en beschikken over burgerschapskennis en vaardigheden zijn voor iedereen een noodzakelijke voorwaarde om deel te kunnen nemen in de maatschappij. Ik zie deze basisvaardigheden daarmee als een onmisbaar maatschappelijk rijbewijs.’ - Dijkgraaf, 2024.

Daarnaast zijn loopbaanoriëntatie, -ontwikkeling en -begeleiding (lob), Engels, digitale vaardigheden (waaronder AI), financiële vaardigheden en sociaal-emotionele vaardigheden essentieel voor succes op de arbeidsmarkt, in de maatschappij en in het vervolgonderwijs. Ze vormen de sleutel tot een leven lang leren.

Mondriaan biedt gecombineerd zelfregulatie ondersteunend onderwijs en basisvaardigheden in het curriculum, zodat studenten zelf de regie in handen nemen; zelf sturen.

Wat zijn gerelateerde begrippen?

Zelfregulatie, kansengelijkheid, taal- en rekenbewust lesgeven, metacognitie, flexibel onderwijs, executieve functies, breinkunde.

Wat betekent deze bouwsteen voor het onderwijs volgens studenten en medewerkers?

Zelfregulatie ondersteunend onderwijs

Docenten ondersteunen en stimuleren studenten bij het verwerven van kennis, vaardigheden en houdingen om het eigen denken, handelen en leren te organiseren. Studenten ontwikkelen de volgende onderdelen en fasen:

1. Plannen: studenten leren duidelijke, haalbare leerdoelen te stellen en een plan te maken om die te bereiken. Daarnaast maken ze een haalbare tijdsplanning.
2. Activeren: studenten ontwikkelen het vermogen om gemotiveerd te blijven, zelfs wanneer ze moeilijke of minder interessante taken moeten uitvoeren. Dit bevordert het doorzettingsvermogen en de intrinsieke motivatie om te blijven leren.
3. Monitoren en observeren: studenten leren hoe ze hun eigen voortgang kunnen volgen. Daarmee weten ze of ze op de goede weg zijn en of ze hun aanpak moeten aanpassen.
4. Reflecteren: studenten leren hoe ze hun leerprocessen kritisch evalueren en reflecteren op hun leerproces. Ze leren zo nodig hun doelen en plannen te herzien. Ze leren ten slotte op hun eigen sterkten en zwakten te reflecteren, zodat ze weten welke leerstrategieën het beste voor hen werken.

Basisvaardigheden:

- In ons taal-, reken- en burgerschapsonderwijs sluiten we met maatwerk en differentiatie aan op waar onze studenten zich bevinden in hun ontwikkeling.
- In onze beroepsgerichte vakken en lessen besteden we bewust aandacht aan taal-, reken- en burgerschapsvaardigheden.

“Goed kunnen lezen, schrijven, rekenen en beschikken over burgerschapskennis en vaardigheden zijn voor iedereen een noodzakelijke voorwaarde om deel te kunnen nemen in de maatschappij. Ik zie deze basisvaardigheden daarmee als een onmisbaar maatschappelijk rijbewijs”

(Dijkgraaf, 2024).

Wat zegt onderzoek over executieve functies?

Volgens Jolles (2017) ontwikkelt het brein van tieners zich continu, met name het gebied voor leren. De omgeving waarin jongeren leven en leren beïnvloedt hun hersenontwikkeling: wat ze doen, waar ze zijn en met wie ze omgaan. Jolles (2017) onderscheidt de volgende executieve functies: zelfinzicht, zelfregulatie, kiezen, oordelen, vooruitzien, beslissen en prioriteren. Zonder deze functies is leren niet mogelijk, daarom stimuleren onze docenten, begeleiders en onderwijsontwikkelaars de executieve functies in ons onderwijs.

Wat zegt onderzoek over zelfregulatie?

Pintrich (2000) definieert zelfregulering als een actief proces waarin studenten leerdoelen stellen en hun cognitie, motivatie en gedrag monitoren, reguleren en controleren in lijn met deze doelen en hun leeromgeving. Zelfregulatie verdeelt hij onder in drie hoofdcategorieën:

- **Cognitie:** het mentale proces van weten, begrijpen en leren.
- **Metacognitie:** 'leren leren', waarbij studenten zich bewust zijn van hun eigen denkprocessen en hun leerstrategieën daarop aanpassen.
- **Motivatie:** de bereidheid om (meta)cognitieve vaardigheden in te zetten en om door te zetten, zelfs bij moeilijke taken.

Onze docenten inspireren, sturen, laten los, geven feedback en creëren ruimte voor reflectie om zelfregulatie te ondersteunen. De mate van zelfregulatie is afhankelijk van de leeftijd van studenten en hun ontwikkeling en ervaring. Dat wordt weer beïnvloed door de rijping van hun hersenen (Jolles, 2017). Onze docenten ondersteunen cognitie, metacognitie en motivatie effectief, waardoor onze studenten hun leerproces beter sturen en succesvoller zijn in hun leerdoelen (Onderwijskennis.nl).

Wat zegt onderzoek over basisvaardigheden?

'Het is in Nederland gebruikelijk om de 2,5 miljoen mensen die moeite hebben met taal en/of rekenen 'laageletterd' te noemen. Dit lijkt te verwijzen naar enkel moeite hebben met taal. Echter, vaardig omgaan met deze informatiebronnen

en nieuwe vormen van communicatie vergt geletterdheid én gecijferdheid én digitale vaardigheden. Het is vijf voor twaalf; als we ons uitsluitend op taal blijven richten, missen we een enorme kans.' (De Groot, 2023)

Voor basisvaardigheden baseren we ons niet op theoretische artikelen, maar op de notitie *Sturing op de basisvaardigheden* van het ministerie van OCW (2023). Deze notitie is geschreven naar aanleiding van een groot onderzoek in po, vo, (v)so en mbo. De notitie noemt als voorwaarden om te sturen op basisvaardigheden: gezamenlijke visie en richtlijnen, focus op basisvaardigheden, doelen en evaluatie, kennisdeling en ondersteuning, en de integratie van basisvaardigheden in andere vakken.

Gezamenlijke visie en richtlijnen

Onze docenten zijn betrokken bij de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en beleid voor basisvaardigheden. Dit creëert draagvlak en borgt gedeelde verantwoordelijkheid om de doelstellingen te halen.

Focus op basisvaardigheden

We prioriteren basisvaardigheden om verwarring en een hoge werkdruk te voorkomen. Te veel afleiding door andere zaken verstoort de focus op de kernvaardigheden.

Doelen stellen en evalueren

We werken met concrete, meetbare doelen voor basisvaardigheden en evalueren regelmatig de voortgang. We gebruiken data voor aanpassingen en voeren kritische gesprekken om het onderwijs te verbeteren. We vieren successen om de motivatie te verhogen.

Kennisdeling en ondersteuning

We zetten leernetwerken, professionele gemeenschappen en scholing in om basisvaardigheden te ontwikkelen. We werken samen met andere scholen en ouders, wat ruimte biedt voor groei en verbetering.

Integreer basisvaardigheden in andere vakken

We integreren basisvaardigheden zoals taal, rekenen en burgerschap in andere vakken. Dat maakt deze vaardigheden relevanter voor studenten. We maken duidelijke afspraken voor consistentie en een goede aansluiting bij de leerdoelen.

Wat zegt onderzoek over AI?

AI is inmiddels onmisbaar en niet te vermijden in de samenleving, en speelt een steeds grotere rol in zowel het onderwijs als het werkveld. Zowel studenten als docenten moeten AI begrijpen en effectief gebruiken. AI-geletterdheid omvat de kennis en vaardigheden die nodig zijn om AI veilig toe te passen in het onderwijs en bestaat uit

- basiskennis van AI,
- gebruik van AI-tools,
- AI-ethiek: kritische denkvaardigheden om AI-uitkomsten en de impact van AI op onderwijs te beoordelen
- integratie in het onderwijs,
- leiderschap en innovatie: AI-geletterdheid bevorderen bij anderen

(Ng, Leung, Chu, & Qiao, 2021; UNESCO, 2021).

AI-geletterdheid in het onderwijs is dus niet alleen een kwestie van technologie, maar ook van pedagogische en ethische overwegingen. We bevorderen AI-geletterdheid om studenten voor te bereiden op de snel veranderende arbeidsmarkt (Expertisepunt Digitale Geletterdheid, z.d.; TLC Wetenschap Universiteit van Amsterdam, z.d.). We integreren AI-geletterdheid in de curricula, zodat studenten niet alleen de tools gebruiken, maar ook de implicaties van AI in hun toekomstig beroep begrijpen en kritisch evalueren (Onderwijskennis.nl, z.d.).

Bronnen:

Dijkgraaf, R.. (2024). Brief van de minister van onderwijs, cultuur en wetenschap (Kst. nr. 31524603). Geraadpleegd in januari 2025 van https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kkg27kof_j9vvij5epmj1ey0/vmc4kq0fc3x6/f=/kst31524603.pdf

Expertisepunt Digitale Geletterdheid. (z.d.). AI en digitale geletterdheid in het onderwijs. Geraadpleegd op 15 november 2024, van <https://www.expertisepuntdigitalegeletterdheid.nl/>

Hogeschool Utrecht. (2023, juni 14). *Krachtenbundeling HU en CINOP bij aanpak gecijferdheid: 'Het is 5 voor 12'*. Hogeschool Utrecht. Geraadpleegd op 15 november 2024, van <https://www.hu.nl/nieuws/krachtenbundeling-hu-en-cinop-bij-aanpak-gecijferdheid-het-is-5-voor-12>

Jolles, J. (2017). *Het tienerbrein: Over de adolescent tussen biologie en omgeving*. University Press.

Ng, D. T. K., Leung, J. K. L., Chu, S. K. W., & Qiao, M. S. (2021). Conceptualizing AI literacy: An exploratory review. *Educational Technology & Society*, 24(1), 93-106. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2021.3064861>

Onderwijskennis.nl. (z.d.). Metacognitie en zelfregulatie. Onderwijskennis.nl. Geraadpleegd op 15 november 2024, van <https://www.onderwijskennis.nl/toolkit-leren-en-lesgeven/metacognitie-en-zelfregulatie>

Onderwijsinspectie. (2023). *Sturing op basisvaardigheden*. Geraadpleegd op 15 november 2024, van <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/basisvaardigheden/documenten/publicaties/2023/06/12/sturing-op-basisvaardigheden>

Pintrich, P. R. (2000). The role of goal orientation in self-regulated learning. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 451–502). Academic Press.

Sinns, P. (n.d.). *Zelfregulerend leren gaat niet vanzelf, maar hoe dan wel?* Lector Leren, Kenniscentrum Talentontwikkeling, Hogeschool Rotterdam. Geraadpleegd op 15 november 2024, via <https://canonberoepsonderwijs.nl/pedagogisch-didactisch/zelfgestuurd-leren/>

TLC Wetenschap Universiteit van Amsterdam. (z.d.). AI-geletterdheid in het onderwijs: Een integrale aanpak. Geraadpleegd op 15 november 2024, van <https://www.tlcwetenschap.nl/ai-geletterdheid>

UNESCO. (2021). *AI in education: A guide for policy-makers*. UNESCO. Geraadpleegd op 15 november 2024, van <https://unesco.nl/nl/publicatie/ai-in-het-onderwijs>

Tot slot...

Net zoals onderhoud voor een huis altijd nodig blijft, is onderwijsvernieuwing nooit helemaal af. Om onze beloften aan onze studenten waar te maken, blijven we bouwen aan ons onderwijs, omdat de samenleving ook zal blijven veranderen. De bouwstenen in deze onderwijsvisie helpen ons daarbij. Ze bieden een gemeenschappelijke taal en begrippenkader, waarmee we in de komende jaren nóg beter het ‘goede gesprek’ over ons onderwijs met elkaar voeren. Dat gesprek voeren we regelmatig met onze docenten en medewerkers, en steeds vaker ook met onze studenten en onze partners in de regio, bijvoorbeeld in de vorm van studentenparticipatie in de centrale studentenraad, studentendeelraden- en kwaliteitspanels. Zo geven we met al onze belanghebbenden effectief en efficiënt vorm aan onze toekomst en die van onze studenten.

Hierbij nodigen wij dan ook alle medewerkers, studenten en partners uit om structureel mee te praten en mee te bouwen aan het beste onderwijs voor onze studenten.